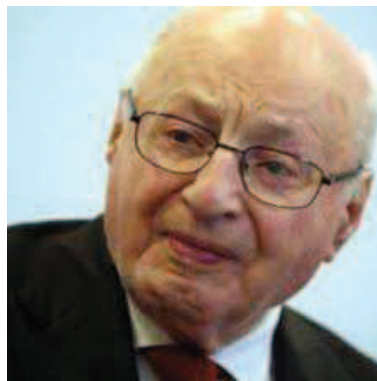

SOLOMON MARCUS - un spirit enciclopedic

Solomon Marcus este o personalitate complexă care îmbină armonios savantul posesor al unei culturi totale, o conștiință civică atașată valorilor umanității și o energie neobosită pusă în folosul societății.

S-a născut la **1 martie 1925** în Bacău, dintr-o familie numeroasă, el fiind cel mai mic. A urmat Școala gimnazială nr. 2 de băieți (astăzi „Al.I. Cuza”) și a absolvit în anul 1944 Liceul „Ferdinand I” din Bacău. A fost un elev foarte bun, cu precădere la matematică și la limbi (mai ales la limba latină). Chiar din această perioadă, au ieșit la iveală multe sale calități: interesul pentru cunoaștere, o curiozitate intelectuală nativă, ascuțimea minții, talentul matematic și o memorie de excepție.

În 1944 a început cursurile Facultății de matematică din București, facultate pe care a absolvit-o în 1950 cu diplomă de merit. Aici a pus bazele unei educații matematice solide, având mentori de mare prestigiu: *Miron Nicolescu, Grigore Moisil, Octav Onicescu, Simion Stoilow, Dan Barbilian, Gh. Vrănceanu.*

După absolvire, a urmat o carieră universitară strălucită în cadrul aceleiași facultăți, urcând succesiv treptele ierarhice universitare: asistent (1950), lector (1955), conferențiar (1964), profesor (1966), iar apoi profesor emerit (1991). Pe perioada câtorva ani, a profesoat în paralel la Politehnica din București. Împreună cu profesorul său *Miron Nicolescu* și cu colegul său *Nicolae Dinculeanu*, a scris un tratat de analiză matematică în două volume, ce a servit ca manual de studiu multor generații de studenți. Ca dascăl, era preocupat să stimuleze gândirea creativă și nu învățarea mecanică, manifestând elocință, intransigență, urmărind ideea că școala nu trebuie să reprime dorința naturală de cunoaștere. Își invita auditoriul „să nu accepte așa-zisele adevăruri fundamentale, ci să-și pună mereu întrebări, la care să caute răspunsuri”.

Profesor de analiză matematică, și-a extins aria de cercetare după 1960, ocupându-se de aplicațiile matematicii în filosofie, lingvistică și artă, fiind unul dintre fondatorii lingvisticii matematice. După ediția în limba română a cărții *Lingvistica matematică. Modele matematice în lingvistică* (1963), a urmat publicarea ei în străinătate în variante amplificate: Academic Press, New York (1967), Dunod, Franța (1967). Autor a peste 400 de lucrări științifice și 50 de cărți, dintre care multe au fost traduse (rusă, cehă, italiană, spaniolă etc.). Pentru a ilustra multiplele preocupări și pentru a invita pe tineri să ia contact cu scrierile acestui mare matematician-literat-filosof, selectăm câteva titluri (uneori în colaborare): *Gramatici și automate finite* (1964), *Limba, logică, filozofie* (1968), *Poetica matematică* (1970), *Semiotica folclorului. Abordare lingvistico-matematică* (1975), *Semne despre semne* (1979), *Gândirea algoritmică* (1982), *Semiotica matematică și a artelor vizuale* (1982), *Paradoxul* (1984), *Timpul* (1985), *Șocul matematicii* (1987) (după ce *Alfred Toffler* scrisese *Șocul viitorului*), *Provocarea științei* (1988), *Invenție și descoperire* (1989) și multe altele. Este de remarcat că *Paradigme universale* (2016), a apărut în anul trecerii sale în neființă. Ca

istoric al contribuției românești în matematică, Solomon Marcus s-a ocupat de operele matematicienilor *T. Lalescu, D. Pompeiu, Al. Froda, M. Nicolescu, Gr. Moisil* ș.a.

Activitatea sa multilaterală s-a extins peste hotarele României, nu numai prin publicațiile sale, ci și prin conferințele de succes pe care le-a ținut, fiind invitat în multe țări din Europa și America, Noua Zeelandă, Japonia etc. În întreaga sa viață, s-a călăuzit după principiul de înaltă responsabilitate: *Dacă mi s-a dat dreptul la viață, sunt responsabil ce fac cu ea. Trebuie să valorific fiecare secundă.*

Cu o putere de muncă excepțională, **Solomon Marcus** a lucrat în numeroase colective editoriale și a avut numeroși discipoli, dintre care 24 de doctoranzi. Spicuum din amintirile acestora despre Solomon Marcus: *Și-a investit energia în cauze drepte, din care nu avea nimic personal de câștigat, dar în care a făcut dovada unui spirit înalt* (prof. Th. Georgescu, Univ. București); *A luptat pentru tot ce a gândit* (Michael Cernea, sociolog, SUA) etc.

Dar activitatea sa de dascăl nu s-a oprit doar la mediul universitar. Crezul profesorului **Solomon Marcus** a fost Educația: *Prin Educație, oamenii descoperă sensul.* A colaborat la două manuale de matematică pentru liceu și la un manual de didactică și a publicat articole și cărți privind educația, considerând că aceasta „trebuie să fie creativă și să încurajeze creativitatea”. În privința sistemului educațional, Solomon Marcus a contribuit la optimizarea acestuia și prin atitudinea sa față de manuale, prin textele de popularizare, prin aparițiile în presă, în media, la televiziune.

Decalogul nevoilor umane dat de Solomon Marcus, de care educația trebuie să țină seama, este: 1. *Nevoia de a da sens vieții*, 2. *Nevoia de înprospătare*, 3. *Nevoia de întrebare și mirare*, 4. *Nevoia de îndoială și suspiciune*, 5. *Nevoia de greșeală și eșec*, 6. *Nevoia de joc*, 7. *Nevoia de identitate*, 8. *Nevoia de armonie și omenie*, 9. *Nevoia de cultură*, 10. *Nevoia de transcendență*.

Ca o recunoaștere a activității sale prodigioase, extinsă pe mai multe arii de cercetare, Solomon Marcus este prezent în dicționare și enciclopedii, a primit numeroase premii de onoare și în cinstea sa s-au organizat o serie de manifestări științifice sau concursuri. Ca o deplină consacrare, **Solomon Marcus** a fost ales membru corespondent al Academiei Române în 1993, iar din 2001 este membru titular.

L-am cunoscut pe Academicianul Solomon Marcus ca elevă, cu prilejul unui concurs susținut la București. M-au impresionat vioiciunea, spontaneitatea, claritatea discursului și pasiunea pentru matematică, care au rămas neschimbate de-a lungul anilor. De atunci l-am revăzut de multe ori, admirându-i de fiecare dată forța intelectuală. Ultima dată a venit în Iași în 2015, cu prilejul Congresului Matematicienilor Români, când un numeros auditoriu a urmărit cu mult interes conferința sa. În mod surprinzător, la mai puțin de un an de la această dată, contrar prezenței și participării sale active la toate evenimentele importante din lumea matematicii, la **17 martie 2016**, Academicianul **Solomon Marcus** a părăsit pentru totdeauna această lume.

Drumurile deschise de **Solomon Marcus** în diverse domenii, exemplul personal pe care ni l-a lăsat și întreaga sa operă vor fi surse de inspirație pentru generațiile viitoare, care se vor apleca asupra lor cu o vie apreciere, admirație și recunoștință.

Prof.univ.dr. Cornelia-Livia BEJAN